

Posebno vrednost predstavlja Rožančeva OSEBNA KORESPONDENCA. Preko nje spoznamo tudi osebno mišljenje njegovih prijateljev, znancev in posameznikov, ki na področju slovenske kulture nekaj pomenijo, o njegovem delu, idejah in dejanjih. Velika vrednost je v tem, da je Rožanc vsa pisma pisal v dvojniku. Med korespondenco je tudi veliko razglednic, dopisnic, čestitk in raznih dopisov založb, tiskarn in drugih ustanov, s katerimi je sodeloval. Posebej pa je npr. vodil svoje »dopisovanje« s Skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja (starostna pokojnina, delovna doba ...). Osebno dokumentacijo v zapuščini predstavlja nekaj njegovih knjižic (šolskih - spričevala, bančnih, vojaška), priznanj in 101 fotografija. Fotografije so povezane z Rožancem, njegovo družino in z njegovim delom, zajemajo pa čas od približno leta 1946 do 1989. V zapuščini je tudi 16 ilustracij, delo Marjana Rožanca. Le-te opazimo tudi na nekaterih njegovih neobjavljenih tekstih in glasilu Družina v svobodi, ki ga je urejal leta 1947. Zanimiva je zlasti njegova risba, ki predstavlja zapornika. Poleg njegovih ilustracij je v zapuščini njegov portret, ki ga je narisal Dušan Petrič.

Poseben sklop predstavlja gradivo, ki je nastalo ob njegovi smrti. Poleg obvestila o pogrebu, osmrtnic iz časopisov, fotografij s pogreba, sožalnih brzojavk, telegramov, pisem in žalne knjige naj na tem mestu omenim tudi revije, ki so mu posvetile veliko pozornost. Prva je Časnik za mišljenje, umetnost, kulturna in religiozna vprašanja 2000 (Marjanu Rožancu v spomin) in Nova revija, katere številka 101/102 mu je bila posvečena. Nova revija je v zbirki Interpretacije zelo kompleksno predstavila njegov opus. Žalna seja za Marjanom Rožancem je posneta na kaseto in predstavlja sestavni del zapuščine. Na kaseto je posnet tudi literarni večer, posvečen Marjanu Rožancu. V bistvu je bila ta oddaja izvedena že leta 1972, ob smrti pa so jo 7. 2. 1992 na Radiu Slovenija ponovili.

To ni gradivo, ki ga je »ustvaril« Marjan Rožanc, je pa gradivo, ki se nanaša nanj in, ki govorijo o njem. Zapuščina brez takega gradiva ravno tako ne bi bila kompleksna.

Gradivo Marjana Rožanca je popisano in na osnovi popisa ga bo v kratkem Komite za družbene dejavnosti razglasil za arhivsko gradivo.

Kaj vsebuje zapuščina Vitomila Zupana?

Boris Rozman

Zapuščina Vitomila Zupana, slovenskega pesnika, pisatelja, dramatika in filozofa, je popisana in strokovno obdelana. In prav kmalu bo razglašena za kulturni spomenik, se pravi da bo tudi uradno dobila trajni pomen za znanost in kulturo. Zapuščina zajema čas od leta 1908 do leta 1987 in je shranjena v 19 arhivskih škatlah (1,9 tekočega metra).

Življenje Vitomila Zupana je bilo burno in dinamično. To se da sklepati iz vsakega lista in dokumenta, ki sestavljajo njegovo zapuščino. Bil je delavec na ladji v angleški mornarici, smučarski učitelj, veliko je potoval. Bil je boksar, kurjač na ladjah, pleskar v Franciji, postavljalec strelovodov, itd. Ubil je svojega najboljšega prijatelja - po nesreči, bil aretiran, obtožen poskusa uboja, nemorale, izdajanja državnih skrivnosti in sovražne propagande. Bil je zaprt in to kar nekaj let. Vseskozi pa je pisal pesmi, drame, razno krajšo in daljšo prozo, scenarije in filozofsko, psihološke razprave.

Najmanjši del njegove zapuščine predstavlja OSEBNA DOKUMENTACIJA. To sestavljajo številna potrdila, fotografije, karikature, ki se nanašajo nanj. Med dokumenti se nahaja celo rodovnik psa, ki ga je imel leta 1955. Najstarejši del zapuščine predstavlja korespondenca Zupanovih staršev in sorodnikov (1908-1917), ki je sorazmerno dobro ohranjena. Del gradiva predstavljajo pisma, ki jih je pisal ženi, sinovoma, sodelavcem, prijateljem, direktorjem, del pa korespondenco, ki je bila naslovljena nanj. Med vsemi dokumenti se nahaja celo nekaj korespondence, katere ustvarjalec ni bil Zupan niti ni bila njemu namenjena. V ta sklop je postavljeno vse, kar se nanaša na njegovo smrt leta 1987. Največ je sožalnih brzojavk, ki so jih njegovi sorodniki dobivali od vsepovsod. Na koncu tako imenovane osebne korespondence je nekaj gradiva, ki se nanaša na Zupanovo delovanje pri Društvu slovenskih filmskih delavcev. Gre za nekakšna poročila in zapisnike, ki kažejo, da se

je Zupan veliko posvečal slovenskemu filmu in mu ni bilo vseeno »Zakaj ni možna normalna razvojna filmska pot scenaristike v slovenskem filmu?« in »Kako na samoupravni način posneti več filmov?«

Vse ostalo gradivo predstavlja LITERARNO ZAPUŠČINO. Del jo je v 24 oštevilčenih mapah (oštevilčil jih je po vsej verjetnosti sam), v katerih je vse mogoče: proza, poezija, psihologija, razmišljanja, kratka proza, filozofske razprave in filmske zgodbe. S popisa se dajo razbrati naslovi vseb tekstov, ki jih je veliko. Naj navedem samo nekaj naslovov, ki so »bolj zanimivi«: Muzej gorčine, Smrt luninega žarka, Kdo je ukradel sončni žarek?, Balada o vesti in pločevini, Zvezdna rumba, Ulica sodnega dne številka tri, Blodnjak neke noči. Del gradiva je v mapah, ki niso oštevilčene, in imajo le arbivske številke. Gre za nekakšne zvezke oziroma knjige, lastnoročno napisane in opremljene - unikate del, od katerih mnoga še niso bila objavljena (Zračne in morske prikazni, Prod, Knjiga o ubijanju časa in ohranjanju, Koralde za Nikolajo ...).

Sledi gradivo že urejeno po tematiki, in sicer v naslednjem vrstnem redu:

1. POEZIJA (Geni, Prva misel, Soneti, Cunje, Vzemi bel kamen in ga potopi v prozoren lak, Prva misel, Dušna obrt, Črni jezdec, Ločitev, Nočne pesmi zoper žalost ...)
2. DRAMATIKA (Tretji zaplodek, Barbara Nives, Stvar Jurija Trajbasa, Črvi, Bog in hudič kockata za človeško dušo, Sinje nebo

nad Mondelom, Ulica zmage, Sarabanda za obešance, Obisk moža v črnem, Korito podzemске reke, Suženjski trg ...)

3. PROZA (Levitan, Nedostojen človek, Apokalipsa vsakdanjosti, Življenje se je popolnoma spremenilo, Za zidom paradiža, Metulji in zidovi, Božja pomoč, Generacije so sprte, Prekvalifikacija norcev, Podoba pokrajine ...)
4. PSIHOLOGIJA IN FILOZOFIJA (Libri albi, Trije konji, Logika, Geneza, Abstraktne linije, Matador čustev v sintezi, Zgodovina filozofije, Filozofska propedeutika, Meditacija v etiki, Anatomija čustvovanja, Uvod v splošno človekoslovje, Tobogan, Misel in njeno usnovljenje v omiki, Dejanje in gibanje in Gibanje misli v kosmičnih smereb ...)

V ta sklop sodi dokument, ki nam pokaže razporeditev in razdelitev celotnega dela s področja filozofije.

Na koncu fonda so posebej urejene in popisane kopije nekaterih njegovih že objavljenih del (Barbara Nives, Živali, angeli in ljudje, Bije le rakete lete na Amsterdam, Upor črvov, S strahom in pilulo hrabrosti okoli sveta, Duh po človeku, Aleksander praznih rok, Polnočno vino, Snemalna knjiga Idealista ...) in vsi ČASOPISNI IZREZKI, ki niso bili razporejeni po mapah, ampak jih je Zupan prelagal s kupa na kup. Seveda se vsi na nek način nanašajo nanj in na njegovo delo. Od slovenskega tiska največkrat naletimo na izrezke iz Dela, Dnevnika, Naših razgledov, Tedenske tribune in ITD, z območja nekdanje Jugoslavije pa prevladujejo izrezki iz Borbe in Politike.

Seznam oseb, osumljenih sodelovanja s Francozi iz l. 1810

Ivanka Zajc Cizelj

Del monarhije, ki je po miru v Schönbrunnu 14. oktobra 1809 prišel pod francosko upravo, so Francozi poimenovali Ilirske province. Motivi njihove ustanovitve so bili čisto politični, vojaški ter ekonomski in tudi njihova meja z Avstrijo ni imela nobene povezave z etničnimi mejami. Napoleon ni imel namena osvoboditi evropske narode, je pa imelo ime Ilirija za mnoge sodobnike nacionalen pomen.¹

Že pred prihodom Francozov v naše kraje zasledimo v avstrijskih pokrajinah prostozidarsko gibanje, ki se je v času Ilirskih provinc še okrepilo; ideja in cilj gibanja je bila medsebojna pomoč, navajanje k moralnemu življenju in

človekoljubna dobrotelost. Čeprav se prostozidariji s politiko in vero niso ukvarjali, pa so francoske ilirske lože od tega odstopale - imele so namen širiti brezkonfesionalno krščanstvo in zbirati okrog sebe francozoljubne izobražence.²

Predsednik policijske uprave iz Graza je 4. marca 1810 posredoval seznam oseb iz »Ljubljane«, ki so s svojim delovanjem ali obnašanjem pokazale simpatijo do Francozov in s tem tudi negativen odnos do avstrijske monarhije in vladarske hiše. Omenjeni seznam je bil 9. marca istega leta poslan c. kr. komorniku, gubernijskemu svetniku in okrožnemu glavarju baronu Juritschu v Celje z namenom, da se